

Utjecaj medija na roditeljsku procjenu kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Bujanić, Željka

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:773998>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**ŽELJKA BUJANIĆ
ZAVRŠNI RAD**

**UTJECAJ MEDIJA NA RODITELJSKU
PROCJENU KVALITETE USTANOVA
RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I
OBRAZOVANJA**

Čakovec, rujan 2017.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKE STUDIJE
(Čakovec)**

PREDMET: Pedagogija ranog odgoja

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Željka Bujanić

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj medija na roditeljsku
procjenu kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i
obrazovanja**

MENTOR: prof. Adrijana Višnjić Jevtić, predavač

Čakovec, rujan 2017.

ZAHVALA

Zahvaljujem profesoricu i mentorici Adrijani Višnjić Jevtić na nesebičnoj pomoći, stručnom vodstvu, strpljenju, podršci i motivaciji tijekom pisanja ovog rada, ali i cjelokupnog studiranja.

Zahvaljujem svim odgojiteljima, roditeljima i ravnateljici dječjeg vrtića „Tikvica“ iz Strahoninca na susretljivosti, pomoći i sudjelovanju u provedenom istraživanju.

Zahvaljujem i svim profesorima i ostalim djelatnicima Učiteljskog fakulteta Čakovec koji su mi omogućili nezaboravna životna iskustva, koji su sva svoja znanja i vještine prenijeli na nas studente.

Zahvaljujem cijeloj svojoj obitelji na pruženoj motivaciji i podršci. Posebno veliko hvala na strpljenju, razumijevanju, ohrabrivanju, pomoći i osloncu kroz sve životne prilike mojim roditeljima, bratu, sestri, šogoru i nećacima Sebastijanu i Dorijanu.

Zahvaljujem se i svim svojim prijateljima koji ste me poticali i ohrabivali tijekom cijelog obrazovanja, hvala na predivnom i nezaboravnom druženju.

SADRŽAJ

Sažetak	4
Summary	5
UVOD	6
1. MEDIJI	7
2. KVALITETA.....	8
2.1. KVALITETA USTANOVE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA	8
3. DIJETE – ODGOJITELJ – VRTIĆ - RODITELJ	10
4. METODOLOGIJA	13
4.1 CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	13
4.2. ISPITANICI I POSTUPAK.....	13
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA	16
ZAKLJUČAK	28
PRILOZI	29
ŽIVOTOPIS	34
LITERATURA.....	35

Sažetak

UTJECAJ MEDIJA NA RODITELJSKU PROCJENU KVALITETE USTANOVA RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Kvaliteta ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja različito se tumači ovisno o perspektivi sa koje se promatra i dionika koji sudjeluju u procjenjivanju iste. Važno je da se samovrednovanjem i vrednovanjem propituje odgojno-obrazovna praksa jer treba težiti stalnom napretku i boljitku. Okruženi raznim informacijama koje su omogućene putem medija krajnji korisnici trebaju razabrati između onih točnih i netočnih. Postavlja se pitanje nameću li mediji predrasude o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Svrha ovog istraživanja bila je prikazati kakve stavove imaju roditelji o odgojno-obrazovnom procesu i življenju djeteta u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te utječu li dobri ili loši primjeri prakse na njih. Provedeno je istraživanje među roditeljima jednog dječjeg vrtića sa područja Međimurske županije. Istraživanje je uključivalo tri skupine roditelja od kojih su dvije prije ispunjavanja anketnog upitnika čule primjere iz prakse (pozitivne odnosno negativne), dok je treća skupina bila kontrolna. U prvom dijelu upitnika bila su obuhvaćena sociodemografska pitanja o obitelji, dok se drugi dio odnosio na procjenu kvalitete ustanove. Analizom rezultata utvrđeno je da primjeri prakse nisu utjecali na odgovore roditelja, no viđeno je kako se roditelji dvoume postoje li još tradicionalni stavovi spram djetetovu životu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ili kreću prema suvremenom tumačenju odgojno-obrazovnog procesa. Posebno jer je utvrđena statistička značajnost kod tvrdnji koje se povezuju o samostalnom odlučivanju djeteta, kompetencijama koje su potrebne razvijati i suradnjom s roditeljima. Zbog toga je važan kontinuiran rad odgojitelja i stručnih suradnika sa roditeljima, njihovo stalno educiranje i informiranje te poticanje partnerskog odnosa. Samo zajedničkom suradnjom svih dionika odgojno-obrazovnog procesa dijete se može nesmetano cjelokupno razvijati prema svojim mogućnostima.

Ključne riječi: kvaliteta ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, mediji kao izvor širenja informacija, partnerstvo

Summary

THE INFLUENCE OF THE MEDIA ON THE PARENTAL ASSESSMENT OF THE INSTITUTIONS QUALITY OF EARLY AND PRE-SCHOOL EDUCATION

The institutions quality of early school and pre-school education is differently interpreted depending from which perspective is observed and the stakeholders participating in its evaluation. It is important that educational practice is questioned by self-evaluation and evaluation, because it is necessary to strive for constant progress and prosperity. Surrounded by a variety information from media, end-users need to differentiate between those accurate and inaccurate. The question is whether are the media intruding prejudices about the institutions of early and pre-school education. The purpose of this study was to show what attitudes parents have about the educational process and how the child lives in an institution of early and pre-school education and whether good or bad examples of practice affect them. A survey was conducted among the parents of one kindergarten in the area of Međimurje County. The research involved three groups of parents, two of whom had heard examples of practice (positive or negative) before the questionnaire, while the third group was control group. Socio demographic questions about the family were covered in the first part of the questionnaire, while the second part concerned the quality assessment of the institution. The analysis of the results found that practice examples did not affect parents' responses. But, it was seen that parents have doubts as to whether there are still traditional attitudes towards their child's life in an early and pre-school education or moving towards a contemporary interpretation of the educational process. Especially since statistical significance has been established in claims related to independent decision-making of the child, the competencies needed to develop and cooperation with parents. That is why it is important continuous work of educators and professional associates with their parents, their continuous education and information and the promotion of partnership. Only through the joint collaboration of all stakeholders in the educational process the child can develop undisturbedly overall according to his or her abilities.

Keywords: institutions quality of early and pre-school education, media as a source of information dissemination, partnership

UVOD

Svakodnevnica današnjeg čovjeka vezana je za digitalne uređaje. Okruženi raznim vijestima ponekad je teško razabrati što je istinito, a što nije. Dostupnost i pretraživanje informacija na internetu postala je svakodnevnica čovjeka, a time i roditelja. Pretpostavlja se da pompozni naslovi privlače čitatelja. Najčešće vijesti, koje šire različiti tabloidi, vjesnici i forumi, o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te njihovim ustanovama su negativne. Pozitivni primjeri dobre prakse mogu se pronaći tek u specijalnim časopisima za odgoj i obrazovanje. Stvaraju li se takvim pristupom određene predrasude i nameću li se stavovi roditeljima o odgoju i obrazovanju djeteta te mogu li različiti primjeri, različito utjecati na kasnije odgovore na pitanja pokušalo se dobiti kroz ovaj rad.

U svrhu ovog završnog rada ispitani su stavovi roditelja o kvaliteti ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Roditelji su ispunjavanjem anketnog upitnika iskazali svoje mišljenje o životu djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi, u kojoj ulozi doživljavaju sebe u procesu odrastanja djeteta u ustanovi te koje se sve kompetencije djeteta razvijaju u njoj.

Utječu li mediji na stavove roditelja ispitano je na način da su roditelji bili podijeljeni u tri slučajne skupine, jedna skupina je bila kontrolna, dok su druge dvije prije samog ispunjavanja upitnika dobile primjer iz prakse, jedna skupina pozitivan, a druga negativan.

U pregledu literature nije pronađeno istraživanje koje se bavilo postoji li povezanost između postojećih stavova roditelja i sveprisutnosti medija.

1. MEDIJI

U današnje vrijeme 21. stoljeća, mediji su dostupniji nego ikad. Pretpostavlja se da većina kućanstava koristi barem jedan digitalan medij, a da su djeca predškolske dobi digitalnim uređajima okružena već od rođenja (Bujanić i Višnjić Jevtić, 2016.). „Mediji nisu ni štetni ni korisni, a mogu biti i jedno i drugo.“ (Zgrabljic Rotar, 2005., str. 3). Način na koji se pristupa informacijama i sadržajima koje određeni mediji nude ovisi o znanju i shvaćanju krajnjeg korisnika. U mnoštvu informacija koje internet nudi, ali i mediji općenito, treba razabrati koje su točne, a koje samo djelomično točne ili možda u potpunosti netočne informacije (Mikić i Rukavina, 2006.). Društvene mreže kojima se roditelji povezuju međusobno ili sa odgojiteljem/vrticom mogu olakšati, ali i otežati komunikaciju. Roditelji putem interneta žele potražiti „instant“ rješenja za neki problem, stoga na društvenim mrežama pitaju za određeni problem i dobivaju odgovore od drugih korisnika društvenih mreža (ne nužno stručnjaka). Kod korištenja društvenih mreža za povezivanje roditelja sa odgojiteljem/vrticom nužno je na samom početku postaviti određena pravila kako ne bi došlo do krivog shvaćanja poruke ili zloupotrebljavanja društvene mreže na način da se ne poštuje privatnost ili slobodno vrijeme odgojitelja/roditelja (Lepčić, 2016.).

Govoreći o vrstama medija Zgrabljic Rotar (2005.) medije dijeli na prezentacijske koji obuhvaćaju glas, lice i tijelo, a time su i ograničeni obzirom na prijenos poruke na „ovdje“ i „sada“, te reprezentacijske i mehaničke. Reprezentacijski obuhvaćaju knjige, slike, fotografije, dok su mehanički radio, televizija i telefon, oni odašilju prezentacijske i mehaničke. Prema načinu i vremenu nastanka razlikujemo tiskane i elektroničke medije (Podsečki, 2014.). Tiskani mediji su knjige, novine, časopisi, stripovi i plakati, a elektronički su film, radio, televizija, računalo/Internet.¹

¹ <https://sites.google.com/site/medijskakultura2osvarazdin/home/mediji-i-vrste-medija>

2. KVALITETA

Kvaliteta može značiti mnogo stvari različitim ljudima, na shvaćanje kvalitete utječu kulturološka shvaćanja, a neizbježno je da postoje kulturne varijacije (uloga politike i povijesti) (Campbell-Bar, 2016.). Kada se promatra kultura određenog vrtića treba uzeti u obzir norme i očekivanja odgojitelja i djelatnika vrtića, njihova prava i obveze, njihove uloge i odnose, odnosno sve formalne i neformalne interakcije odraslih, a koje se odražavaju na djecu (Moran, 1998., prema Slunjski i sur., 2012.). Ljubetić (2009., str. 13) kvalitetu definira kao „rezultat djelovanja niza subjektivnih i objektivnih čimbenika koji u sinergiji omogućuju uspješno zadovoljavanje potreba svih čimbenika odgojno-obrazovnog procesa u ozračju prijateljskih i suradničkih odnosa, uz stalnu tendenciju rasta“. Stoga je važno da se samovrednovanjem i vrednovanjem propitkuje praksa jer napredak je uvijek moguć. Priručnik za vanjsko samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (2012., str. 17) naglašava kako „kvaliteta ustanove za rani odgoj razvojna je, a ne statična kategorija.“ što se slaže i sa stavom Ljubetić (2009.) koja kvalitetu smatra sa tezom „stalne tendencije rasta“, odnosno stalnog napretka.

2.1. KVALITETA USTANOVE RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Ljubetić (2009.) navodi neke elemente za vrednovanje pojedinca i ustanove, to su programi i kurikulum vrtića, njegovi ciljevi i strategija, vođenje vrtića, oprema kojom raspolaže, kvalificiranost odgojitelja i osoblja te kontakti sa socijalnim partnerima.

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.) je dokument koji je donesen 2008. godine na sjednici Hrvatskog sabora, a od 2014. sve njegove odredbe stupaju na snagu. Državnim pedagoškim standardima utvrđeni su optimalni prostorni, kadrovski, zdravstveni, tehnički, informatički i drugi normativi. Svrha pedagoških standarda je temeljem propisanih kriterija unaprijediti sveukupnu djelatnost na jedinstvenim osnovama uz ravnomjerne uvjete rada predškolskih ustanova. Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.) regulirane su zadaće zaposlenika u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U ustanovama mogu raditi odgojno-obrazovni radnici i ostali radnici.

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju odgojno-obrazovni radnici su odgojitelj, stručni suradnik te medicinska sestra kao zdravstvena djelatnica. Osim odgojno-obrazovnih radnika u dječjim vrtićima rade i druge osobe koje obavljaju administrativno-tehničke i pomoćne poslove. Odgojno-obrazovni radnici u dječjem vrtiću moraju imati odgovarajuću vrstu i razinu obrazovanja, položen ispit te utvrđenu zdravstvenu sposobnost za obavljanje posla. Prema državnim pedagoškim standardu (2008.) odgojitelj je stručno osposobljena osoba koja provodi odgojno-obrazovni program rada s djecom predškolske dobi i stručno promišlja odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini. Odgojitelj treba pravodobno planirati, programirati i vrednovati odgojno-obrazovni proces. On uređuje prostor, prikuplja, izrađuje i održava materijale te brine o poticajnom okruženju za dijete kako bi se razvijalo u skladu sa svojim sposobnostima. Odgojitelj treba prepoznati djetetov interes, pratiti i zadovoljiti njegove potrebe u skladu sa razvojnim zadaćama. Treba voditi dokumentaciju o djeci i radu. Odgojitelj kontinuirano surađuje s roditeljima, stručnjacima i stručnim timom u dječjem vrtiću kao i s ostalim sudionicima u odgoju i naobrazbi djece predškolske dobi u lokalnoj zajednici.

Stručni suradnik je stručno osposobljena osoba sa zanimanjem pedagoga, psihologa i stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila. Stručni suradnik pruža pomoć djeci i odgojiteljima u odgojno-obrazovnom radu te pridonosi razvoju i unapređenju djelatnosti predškolskog odgoja. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.) objašnjava kako je program akt kojim se propisuju opći ciljevi i sadržaji, materijalni uvjeti i nositelji odgojno-obrazovnog rada, prema Članku 3. programi se dijele obzirom na trajanje (cjelodnevni, poludnevni, višednevni, programi u trajanju do tri sata na dan), posebni programi (programi ranog učenja stranog jezika, glazbeni programi, likovni programi, dramsko-scenski programi, informatički programi, športski programi te programi ritmike i plesa, ekološki programi i programi odgoja za održivi razvoj, vjerski programi, programi zdravstvenog odgoja, programi za djecu s posebnim zdravstvenim potrebama (djeca s akutnim bolestima i potrebama, djeca s kroničnim bolestima, djeca s poremećajem tjelesne težine, endokrinološkim i drugim poremećajima), programi rada s roditeljima, preventivni programi, programi sigurnosti te interventni, kompenzacijski i rehabilitacijski programi), postoje i alternativni odgojno-obrazovni programi prema koncepcijama Marije Montessori, Rudolfa Steinera, sestara Agazzi, Jurgena

Zimmera, Reggio koncepciji. Programi javnih potreba organiziraju se i realiziraju za djecu s teškoćama, darovitu djecu, djecu hrvatskih građana u inozemstvu, djecu pripadnike nacionalnih manjina, djecu u godini prije polaska u osnovnu školu koja nisu obuhvaćena redovitim programom predškolskog odgoja (program predškole).

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.) prema članku 22. navodi optimalan broj djece u odgojnoj skupini s obzirom na dob djeteta. Broj djece varira od 5 do 25 ovisno o programu i dobi.

3. DIJETE – ODGOJITELJ – VRTIĆ - RODITELJ

Svako dijete je zasebna individua sa svojim potrebama i interesima. Miljak (2009.) objašnjava kako je dijete aktivni i konstruktivni stvaratelj svog razvoja, a odrasla osoba je ta koja ga u tome treba pomagati i podupirati. Miljak (2009., str. 21) navodi kako dijete „živeći uči i uči živeći“, odnosno uči kroz praksu, čineći i sudjelujući. Zbog toga je važno da ima odgovarajuće poticaje, pomno birane i promišljene, te da je njegovo okruženje pedagoški pripremljeno. U djetetovu odrastanju svakako je važna materijalna i socijalna okolina koja ga okružuje. Starc i suradnici (2004.) navode kako pod materijalnu okolinu ulazi sav prostor, predmeti, igračke koje okružuju dijete, mogućnost kretanja prostorom i baratanja predmetima, poticajni prizori i slike koje su dostupne djetetu, sva zbivanja, zvukovi, glazba i govor odraslog. Socijalnom okolinom Starc i sur. (2004.) smatraju nazočnost, dostupnost i reaktivnost odrasle osobe, tjelesni dodir, emocionalne odnose odraslih u djetetovoj okolini, glasovna i verbalna komunikacija, društvo vršnjaka, igra s odraslima i vršnjacima te učenje posredovanjem iskustva. Kako svako dijete ima svoj razvojni tijek te on ne ovisi o kronološkoj dobi, odgojitelj bi trebao promišljati o okruženju koje nudi jednake mogućnosti svakom pojedinom djetetu ovisno o njegovoj trenutnoj razvojnoj fazi (Bujanić i Višnjić Jevtić, 2016). Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koncipirane su u dobno homogene i/ili dobno heterogene skupine, promatrajući djetetov razvoj sa socijalnog plana, dijete puno više dobiva u dobno heterogenim skupinama jer jedno dijete pomaže drugom djetetu i oni međusobno uče jedan od drugoga (Višnjić Jevtić i Glavina, 2014.).

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.) u svojim načelima ističe važnost partnerskog odnosa između vrtića i obitelji, naglašava isticanje roditelja kao ravnopravnih članova odgojno obrazovnog procesa, odnosno

partnera. Kvalitetan partnerski odnos odgojitelja i roditelja tj. skrbnika djece ostvaruje se u uvjetima u kojima je roditeljima tj. skrbnicima djece omogućeno provođenje vremena sa svojom djecom u odgojnim skupinama, praćenje i djelatno sudjelovanje u neposrednome odgojno - obrazovnom procesu. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje promiče planiranje i djelovanje odgoja i obrazovanja utemeljenog na vrijednostima:

- Znanje - u vrtiću dijete znanje stječe aktivno, oslanjajući se na svoj istraživački i otkrivački potencijal
- Identitet - podrazumijeva odstupanje od stereotipa i predrasuda bilo koje vrste te prihvaćanje individualnih posebnosti svakog djeteta i osiguranje individualnoga pristupa svakom djetetu
- Humanizam i tolerancija – podrazumijeva prihvaćanje i poštivanje živog bića i njegova dostojanstva te ostvarivanje pravednosti kao životnog načela
- Odgovornost – odgovorno ponašanje između osobne slobode i odgovornosti djeteta, djetetu bi vrtić trebao omogućiti slobodu izbora aktivnosti, sadržaja, partnera za aktivnost, prostora te bi trebao poticati djecu da preuzimaju odgovornost za svoj izbor
- Autonomija – djecu se potiče na donošenje vlastitih odluka i vršenje izbora, iznošenje stavova
- Kreativnost – cijeni se i potiče razvoj divergentnog mišljenja djeteta i to u svim vrstama aktivnosti, područjima učenja i komunikaciji

Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.) potiče se i osnažuje razvoj osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje, koje je obrazovna politika RH prihvatila iz Europske unije, a to su: komunikacija na materinskome jeziku, komunikacija na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju, digitalna kompetencija, učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, inicijativnost i poduzetnost, kulturna svijest i izražavanje. Cindrić i sur., (2010., prema Vekić – Kljaić, 2016.) sve ključne kompetencije su jednako važne, njihovo ispreplitanje može doprinijeti cjelokupnome djetetovom razvoju. Prema Vekić – Kljaić (2016.) roditelji i odgojitelji imaju važnu ulogu u razvoju djetetovih kompetencija, važno je djetetovo razumijevanje i poticanje napretka, kao što je i važno prepoznavanje djetetovog aktualnog razvoja.

Suradnja odraslog (roditelja i odgojitelja) sa djetetom, te postupajući sa djecom kao sa partnerima u određenoj mjeri jer ipak djeca ne mogu snositi toliku odgovornost u partnerskom odnosu kao odrasli, već im treba omogućiti da budu odgovorni za ono što su dorasli. Svakako je važan partnerski odnos između odgojitelja i roditelja. Roditelji pridonose kvaliteti zajedničkog života djeteta i njegova učenja. U mogućnosti su uključivati se sa svojim idejama ili izravnim sudjelovanjem u odgojno-obrazovnom procesu, na taj način doprinose stvaranju kvalitetnijih uvjeta (Vekić – Kljaić, 2016.). Epstein (2001, prema Višnjić Jevtić, 2015.) navodi tipove roditeljskog uključivanja u odgojno-obrazovni proces, roditelji se uključuju kroz roditeljstvo, komuniciranje, volontiranje, podršku u učenju kod kuće, odlučivanju i suradnji sa zajednicom. Kako bi se razvilo uspješno uključivanje roditelja Hornby (2011., prema Višnjić Jevtić, 2015.) navodi sedam principa: povjerenje, poštovanje, kompetencije, komunikacija, posvećenost, jednakost i poštivanje prava. U današnjem ubrzanom društvu roditelji često ni nemaju vremena za duge roditeljske sastanke ili individualne razgovore. Zbog toga roditeljski sastanci, individualni razgovori ili radionice trebaju biti unaprijed dogovorene i pridržavane unaprijed naznačenog vremenskog trajanja. Kada se takvoj suradnji pristupi uvažavajući vrijeme roditelja, postoji mogućnost da neće izbjegavati oblike suradnje. Isto tako treba roditeljima omogućiti različite mogućnosti suradnje, između kojih će roditelj sam odabrati na koji način se želi uključiti (radionice, rad na projektu, posjet obitelji/radnom mjestu, posjet roditelja vrtiću). Stevanović (2004., prema Lepčić, 2016.) navodi kako je roditelje potrebno educirati za pružanje pomoći u osposobljavanju djeteta za cjeloživotno učenje te navodi i različite oblike: radionice za roditelje, roditelji kao voditelji radionica za roditelje, individualni programi koje roditelji samostalno savladavaju, savjetodavno-motivirajući rad, partnerski rad odgojitelja ili drugog stručnjaka s jednim ili više roditelja, participiranje roditelja u programima vrtića, video prezentacije, izložbe, predavanja za roditelje i roditeljski sastanci.

4. METODOLOGIJA

4.1 CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Rad istražuje roditeljsku procjenu kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Cilj istraživanja bio je utvrditi utjecaj medija na mišljenje roditelja o kvaliteti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Iz navedenog je sastavljena glavna hipoteza s podhipotezama:

H – Mediji utječu na mišljenje roditelja o kvaliteti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

H1– Pozitivni primjeri u medijima rezultiraju pozitivnijim mišljenjem roditelja spram kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

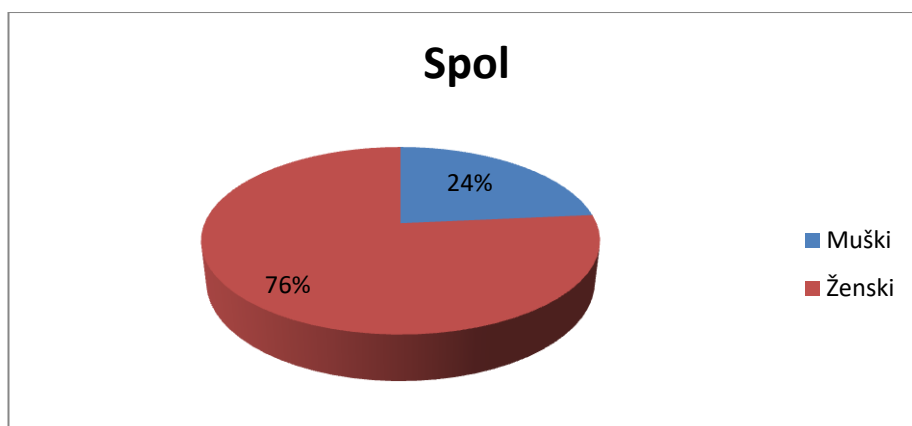
H2– Negativni primjeri u medijima rezultiraju negativnim mišljenjem roditelja spram kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

4.2. ISPITANICI I POSTUPAK

Istraživanje je provedeno tijekom lipnja 2017. godine u Dječjem vrtiću „Tikvica“ u Strahonincu. Prije samog istraživanja dobivena je suglasnost ravnateljice vrtića. Ispitanici su u istraživanju sudjelovali anonimno i dobrovoljno te su bili upoznati sa mogućnošću odustajanja od sudjelovanja.

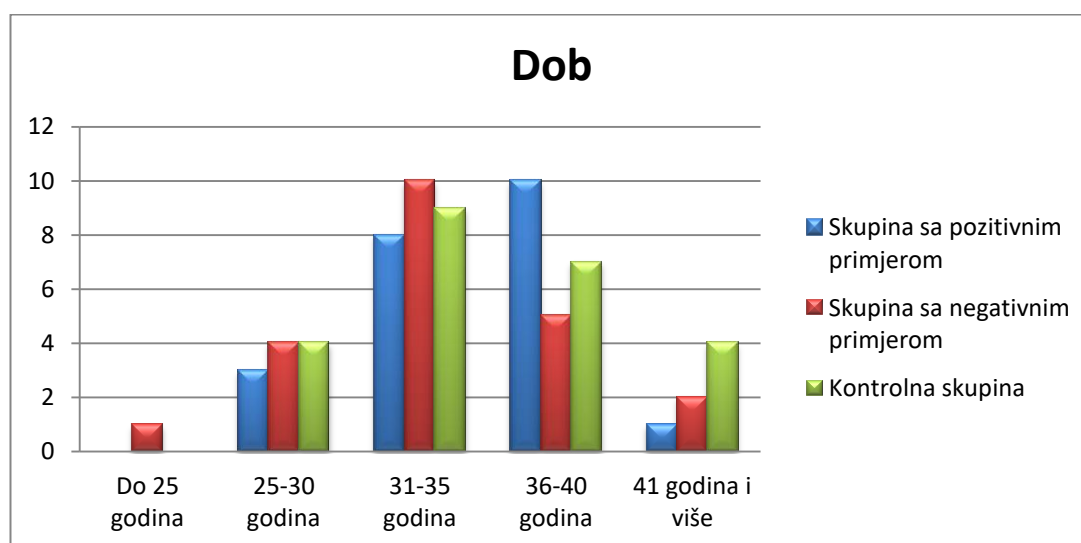
Uzorak ispitanika bio je prigodan, a činili su ga roditelji (N=68) dječjeg vrtića „Tikvica“ iz Strahoninca. Kako bi se istražio utjecaj medija na mišljenje ispitanika, ispitanici su slučajnim odabirom podijeljeni u tri skupine. Prva skupina (Skupina A) roditelja bila je skupina koja je prije ispunjavanja samog upitnika čula dobar primjer prakse pronađen u časopisu „Dijete, vrtić, obitelj“ pod nazivom „Od sjemenke do suncokreta“ (N=22), (Prilog 1). Drugu skupinu (Skupina B) činili su roditelji koji su prije ispunjavanja upitnika čuli negativan primjer iz prakse objavljen na internetskom forumu (N=22), (Prilog 2). Treća skupina (Skupina C) roditelja bila je kontrolna, što znači da su dobili samo upitnik za ispunjavanje bez prethodnog primjera (N=24), (Prilog 3).

Grafikon 1. Ispitanici prema spolu

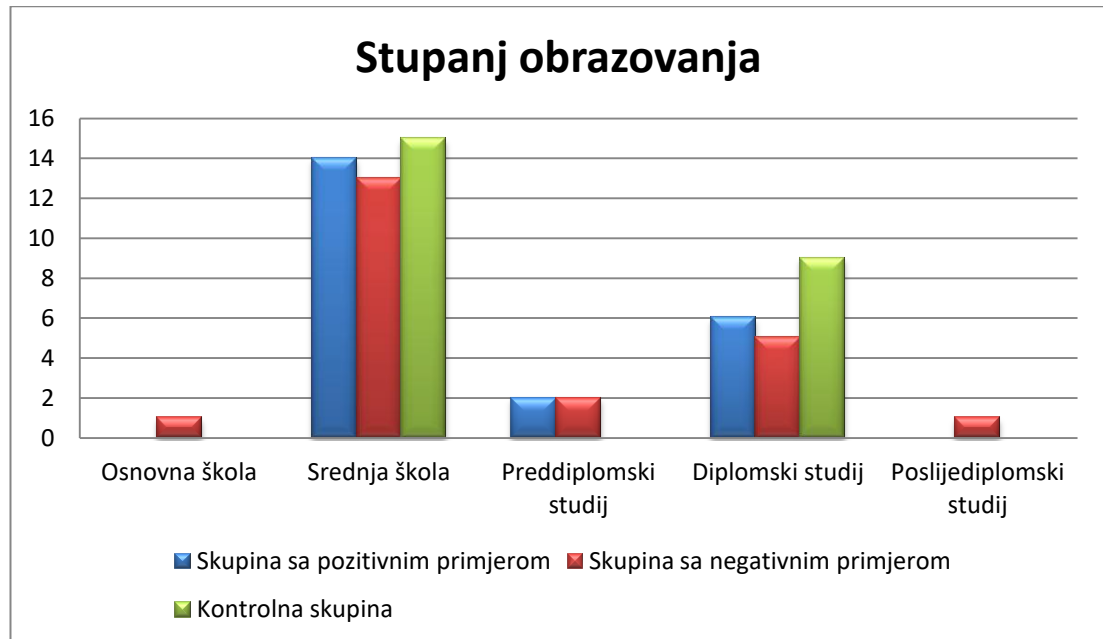
U istraživanju je sudjelovalo 24% očeva (N=16) i 76% majki (N=52) (Grafikon 1.). Većina ispitanika (96%, N=65) živi na selu. Najveći broj sudionika istraživanja (72%) je u dobi od 31 do 40 godina što je prikazano u grafikonu 2.

Grafikon 2. Ispitanici prema dobi

Većina ispitanika (62%) ima završenu srednju školu, i prema podjeli u skupine istraživanja, ispitanika sa srednjom školom u sve tri skupine ima približno isto. U skupini sa negativnim primjerom jedan roditelj je završio samo osnovnu školu, dok je jedan roditelj završio poslijediplomski studij (Grafikon 3).

Grafikon 3. Deskriptivna statistika za varijablu najvišeg završenog stupnja obrazovanja

Ispitanici su roditelji od jednog do tri djeteta pretežno vrtićkog uzrasta. Prevladava dobna starost djece od 3 do 7 godina, razlog tomu može biti taj što su ispitivani roditelji vrtićke djece, dok rezultat od 9% jasličke dobi djece može biti taj što većina roditelja ima dvoje djece.

Najviše ispitanika kao razlog odabira određene ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja navodi blizinu mjesta stanovanja, samo jedan ispitanik kao razlog iskazuje odabir određenog odgojitelja, dok nijednom ispitaniku cijena nije razlog odabira ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Na pitanje koje informacije su potrebne roditeljima prije upisa djeteta u ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja 38% ispitanika odgovara da je važna kvaliteta vrtića, 33% ispitanika izjasnilo se da su to programi koje vrtić nudi, a suradnja s roditeljima bila je važna 25% ispitanika. Svega 3% ispitanika nije se izjasnilo koje su im informacije potrebne prije upisa djece u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ispitanici (2%) su naveli druge razloge (prehranu i iskustva roditelja o radu odgojiteljica i same ustanove) koji su važni prilikom upisivanja djece u ustanove.

4.3. INSTRUMENT

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je anketni upitnik za roditelje. Upitnik čine ukupno 27 pitanja podijeljena u dva dijela. Prvi dio upitnika odnosio se na sociodemografske podatke: spol, mjesto stanovanja, dob, najviši završeni stupanj obrazovanja, broj djece u obitelji, dobna starost djece, razlog odabira ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te potrebne informacije prije upisa djeteta u ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Drugi dio upitnika sačinjavale su tvrdnje koje se odnose na procjenu roditeljskih stavova o procjeni kvalitete ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ispitanici su procjenjivali stupanj slaganja sa tvrdnjom na šesterostupanjskoj skali pri čemu je 0 značilo izrazito neslaganje s tvrdnjom, 1 – neslaganje s tvrdnjom, 2 – neodlučan sam, 3 – slaganje s tvrdnjom, 4 – izrazito slaganje s tvrdnjom, 5 – ne mogu procijeniti. U pitanjima o procjeni kvalitete, naziv ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je promijenjen u naziv vrtić, iz razloga što je naziv „vrtić“ uobičajeniji roditeljima od naziva „ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja“. Kako je taj naziv i duži u upitniku bi se koristila kratica „ustanova RPOO“ što bi bila moguća nepoznanica roditeljima. Nezavisne varijable odnosile su se na skupinu dobivenih anketnih upitnika te demografske podatke. Zavisne varijable odnosile su se na procjenu stavova roditelja o kvaliteti ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Podaci dobiveni ispunjavanjem anketnih upitnika obrađeni su pomoću statističkog programa SPSS.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Kako je već prethodno spomenuto Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.) propisuje optimalan broj djece u odgojnoj skupini s obzirom na dob djeteta. Roditelji smatraju da su grupe sastavljene od prevelikog broja djece jer su na pitanje o veličini skupina u kojima se nalaze djeca potvrdno odgovorili (s time sa da slaže sa tvrdnjom 31% roditelja, dok se izrazito slaže 33% roditelja). Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi (2013.) određena je novčana kazna za dječji vrtić u iznosu od 10.000 do 15.000 kuna za nepoštivanje odredba Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe i za odgovornu osobu u dječjem vrtiću u iznosu do 8.000 kuna. Postavlja

se pitanje tko čini propust u slučaju prenatrpanosti skupina u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja? Jesu li to nadležne institucije koje može biti dovoljno ne kontroliraju veličine skupina ili lokalna zajednica zbog premalenog broja otvorenih vrtića, materijalnih uvjeta i zaposlenih odgojitelja?

Rezultati anketiranja po pojedinom postavljenom pitanju prikazani su u Tablici 1. U tablici je vidljiv ukupan broj ispitanika (N), prosječna ocjena (M), standardna devijacija (SD) te minimalna i maksimalna vrijednost odgovora (0 = izrazito neslaganje, 5 = ne mogu procijeniti).

Procjenjujući što je važno prije upisa djeteta u ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ispitanici su izdvojili da su važni: kvaliteta same ustanove, programi koje vrtić nudi i suradnja s roditeljima. Suradnju i partnerstvo s roditeljima mnogi autori (Sagosen i sur., 2016., Erceg i Jurić, 2016., Mlinarević i Tomas, 2010., Višnjic Jevtić, 2015.) smatraju ključnom za dobrobit u cjelokupnom djetetovom razvoju.

Tablica 1. Deskriptivni pokazatelji u odnosu na procjene stavova

Tvrđenje	N	Min	Max	M	SD
Smatram kako je važno da odgojitelj poznaje individualne interese svakog djeteta.	68	1	5	3.40	.715
Smatram da su skupine u vrtiću prenatrpane (imaju prevelik broj djece u skupini).	68	0	5	3.41	1.040
Smatram da vrtić kvalitetnije radi kada ima stručni tim (pedagog, psiholog, medicinska sestra).	68	1	5	3.47	.889
Smatram da dijete može odlučivati o tome treba li mu dnevni san ili mu san nije potreban.	68	0	4	1.81	1.069

Smatram da je ponekad dobro da se dijete isključi iz igre kako bi razmislilo o svom ponašanju.	68	0	4	3.04	.905
Smatram da dijete prirodnije uči kroz igru, a ne izravnim podučavanjem.	68	0	4	3.25	.760
Smatram da dijete treba samostalno odlučiti u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne.	68	0	5	2.04	1.165
Smatram da je roditelj ravnopravni partner odgojitelju u odgoju i učenju djeteta.	68	0	5	3.18	1.021
Smatram da sam kao roditelj uvijek dobrodošao u vrtić, bez ograničenja vremena koliko dugo se mogu zadržati u njemu.	68	0	5	2.38	1.393
Smatram da je dijete partner u konstruiranju života u vrtiću.	68	0	5	3.03	.846
Smatram da kvaliteta djetetova učenja u vrtiću uvelike ovisi o odgojitelju (njegovim kompetencijama, motiviranosti).	68	1	5	3.43	.654
Smatram da kvaliteta djetetova učenja u vrtiću uvelike ovisi o materijalnom okruženju u kojem se dijete nalazi.	68	0	5	2.60	1.295
Smatram kako je	68	0	5	2.43	1.285

dobro kada vrtići imaju otvoreni pristup sobama dnevnog boravka (djeca slobodno prelaze iz jedne skupine u drugu na igru) jer tada djeca mogu učiti od druge djece.					
Smatram da kao roditelj trebam imati uvid u dokumentaciju koja prati djetetov napredak.	68	1	5	3.29	.734
Vrtići bi trebali poticati akademske kompetencije.	68	1	5	3.06	.929
Vrtići bi trebali poticati socijalne kompetencije.	68	0	5	3.29	.915
Vrtići bi trebali poticati emocionalne kompetencije	68	1	5	3.46	.781
Vrtići bi trebali poticati jezične kompetencije.	68	1	5	3.32	.701
Vrtići bi trebali poticati fizički razvoj.	68	2	5	3.46	.700

Potporna roditelja, želja za sudjelovanjem u odgojno-obrazovnom procesu treba biti intrinzično motivirana sa strane svakog roditelja. Međutim, odgojitelji su ti koji trebaju imati znanja i vještina kako i na koji način omogućiti roditelju da se osjeća prihvaćen u odgojno-obrazovnoj ustanovi, te da doprinosi procesu odgojno obrazovnog rada. Najveći broj ispitanih roditelja se slaže sa tvrdnjom da je roditelj ravnopravni partner odgojitelju u odgoju i učenju ($M=3,18$; $SD=1,021$). Isto tako se slažu sa tvrdnjom da roditelj treba imati uvid u dokumentaciju koja prati djetetov napredak ($M=3,29$; $SD=,743$). Najveći broj ispitanika je neodlučan sa tvrdnjom je li roditelj uvijek dobrodošao u vrtić, bez vremenskog ograničenja koliko dugo se može zadržati ($M=2,38$; $SD=1,393$). Dok na tvrdnju o odlučivanju djeteta vezano za

vlastiti dnevni san roditelji procjenjuju između neslaganja i neodlučnosti (M=1,81; SD=1,069).

Tablica 2. Razlika procjene između skupina A, B i C

		Sume kvadrata	Stupnjevi slobode	Aritmetička sredina	F	Statistička značajnost (Sig.)
Prije odluke o upisu potrebne : Programima	Između grupa	.228	2	.114	.457	.635
	Unutar grupe	16.242	65	.250		
	Ukupno	16.471	67			
Prije odluke o upisu potrebne : Kvaliteti	Između grupa	.080	2	.040	.173	.842
	Unutar grupe	15.140	65	.233		
	Ukupno	15.221	67			
Prije odluke o upisu potrebne : Suradnji s roditeljima	Između grupa	2.670	2	1.335	6.157	.004
	Unutar grupe	14.095	65	.217		
	Ukupno	16.765	67			
Prije odluke o upisu potrebne : Ništa od navedenog	Između grupa	.277	2	.138	3.471	.037
	Unutar grupe	2.591	65	.040		
	Ukupno	2.868	67			
Prije odluke o upisu potrebne : Drugo:	Između grupa	.028	2	.014	.481	.620
	Unutar grupe	1.913	65	.029		
	Ukupno	1.941	67			
Smatram kako je važno da odgojitelj poznaje individualne interese svakog djeteta.	Između grupa	1.855	2	.928	1.860	.164
	Unutar grupe	32.424	65	.499		
	Ukupno	34.279	67			
Smatram da su skupine u vrtiću prenatrpane (imaju prevelik broj djece u skupini).	Između grupa	.285	2	.142	.128	.880
	Unutar grupe	72.186	65	1.111		

	Ukupno	72.471	67			
Smatram da vrtić kvalitetnije radi kada ima stručni tim (pedagog, psiholog, medicinska sestra).	Između grupa	2.971	2	1.486	1.933	.153
	Unutar grupe	49.970	65	.769		
	Ukupno	52.941	67			
Smatram da dijete može odlučivati o tome treba li mu dnevni san ili mu san nije potreban.	Između grupa	7.829	2	3.915	3.704	.030
	Unutar grupe	68.686	65	1.057		
	Ukupno	76.515	67			
Smatram da je ponekad dobro da se dijete isključi iz igre kako bi razmislilo o svom ponašanju.	Između grupa	.625	2	.313	.375	.689
	Unutar grupe	54.242	65	.834		
	Ukupno	54.868	67			
Smatram da dijete prirodnije uči kroz igru, a ne izravnim podučavanjem.	Između grupa	1.114	2	.557	.962	.388
	Unutar grupe	37.636	65	.579		
	Ukupno	38.750	67			
Smatram da dijete treba samostalno odlučiti u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne.	Između grupa	8.807	2	4.404	3.488	.036
	Unutar grupe	82.061	65	1.262		
	Ukupno	90.868	67			
Smatram da je roditelj ravnopravni partner odgojitelju u odgoju i učenju djeteta.	Između grupa	4.413	2	2.206	2.190	.120
	Unutar grupe	65.470	65	1.007		
	Ukupno	69.882	67			
Smatram da sam kao roditelj uvijek dobrodošao u vrtić, bez ograničenja vremena koliko dugo se mogu zadržati u njemu.	Između grupa	5.377	2	2.689	1.402	.254
	Unutar grupe	124.682	65	1.918		
	Ukupno	130.059	67			
Smatram da je dijete partner u konstruiranju života u vrtiću.		1.562	2	.781	1.095	.341
		46.379	65	.714		
		47.941	67			

Smatram da kvaliteta djetetova učenja u vrtiću uvelike ovisi o odgojitelju (njegovim kompetencijama, motiviranosti).	Između grupa	1.844	2	.922	2.238	.115
	Unutar grupe	26.788	65	.412		
	Ukupno	28.632	67			
Smatram da kvaliteta djetetova učenja u vrtiću uvelike ovisi o materijalnom okruženju u kojem se dijete nalazi.	Između grupa	1.412	2	.706	.414	.663
	Unutar grupe	110.867	65	1.706		
	Ukupno	112.279	67			
Smatram kako je dobro kada vrtići imaju otvoreni pristup sobama dnevnog boravka (djeca slobodno prelaze iz jedne skupine u drugu na igru) jer tada djeca mogu učiti od druge djece.	Između grupa	.401	2	.201	.118	.889
	Unutar grupe	110.231	65	1.696		
	Ukupno	110.632	67			
Smatram da kao roditelj trebam imati uvid u dokumentaciju koja prati djetetov napredak.	Između grupa	2.841	2	1.421	2.775	.070
	Unutar grupe	33.277	65	.512		
	Ukupno	36.118	67			
Vrtići bi trebali poticati akademske kompetencije.	Između grupa	2.810	2	1.405	1.662	.198
	Unutar grupe	54.955	65	.845		
	Ukupno	57.765	67			
Vrtići bi trebali poticati socijalne kompetencije.	Između grupa	2.390	2	1.195	1.446	.243
	Unutar grupe	53.727	65	.827		
	Ukupno	56.118	67			
Vrtići bi trebali poticati emocionalne kompetencije	Između grupa	.807	2	.404	.655	.523
	Unutar grupe	40.061	65	.616		
	Ukupno	40.868	67			

Vrtići bi trebali poticati jezične kompetencije.	Između grupa	3.394	2	1.697	3.740	.029
	Unutar grupe	29.489	65	.454		
	Ukupno	32.882	67			
Vrtići bi trebali poticati fizički razvoj.	Između grupa	1.879	2	.940	1.971	.148
	Unutar grupe	30.989	65	.477		
	Ukupno	32.868	67			

Iz Tablice 2. vidljivo je da u većini pitanja nema statističke značajnosti između pojedinih skupina anketiranih roditelja po pitanjima. Postoji statistički značajna razlika procjene unutar grupa pri tvrdnjama vezanim uz informacije potrebne prije upisa u ustanove ranog i predškolskog odgoja o suradnji s roditeljima ($F=6,157$; $p=.004$) i ničemu od navedenih tvrdnji ($F=3,471$; $p=.037$). Također postoji statistički značajna razlika u procjeni tvrdnji *Smatram da dijete može odlučivati o tome treba li mu dnevni san ili mu san nije potreban* ($F=3,704$; $p=.030$), *Smatram da dijete treba samostalno odlučiti u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne* ($F=3,488$; $p=.036$), *Vrtići bi trebali poticati jezične kompetencije* ($F=3,74$; $p=.029$).

Tablica 3. Post hoc analiza razlike između skupina A, B i C

Zavisna varijabla	(I) Skupina	(J) Skupina	Razlika između skupina (I-J)	p
Smatram da dijete može odlučivati o tome treba li mu dnevni san ili mu san nije potreban.	A (pozitivan primjer)	B (negativan primjer)	.545	.249
		C (kontrolna skupina)	.814*	.028
	B (negativan primjer)	A (pozitivan primjer)	-.545	.249
		C (kontrolna skupina)	.269	1.000
Smatram da dijete treba samostalno odlučiti u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne.	A (pozitivan primjer)	B (negativan primjer)	.864*	.039
		C (kontrolna skupina)	.629	.187
	B (negativan primjer)	A (pozitivan primjer)	-.864*	.039
		C (kontrolna skupina)	-.235	1.000

		skupina)		
Vrtići bi trebali poticati jezične kompetencije.	A (pozitivan primjer)	B (negativan primjer)	.045	1.000
		C (kontrolna skupina)	-.443	.088
	B (negativan primjer)	A (pozitivan primjer)	-.045	1.000
		C (kontrolna skupina)	-.489*	.050
Prije odluke o upisu potrebne : Suradnji s roditeljima	A (pozitivan primjer)	B (negativan primjer)	-.045	1.000
		C (kontrolna skupina)	-.436*	.007
	B (negativan primjer)	A (pozitivan primjer)	.045	1.000
		C (kontrolna skupina)	-.390*	.018

Bonferonni testom (tablica 3.) utvrđeno je kako postoji statistički značajna razlika ($p=.028$) u razlici procjene stavova prema tvrdnji *Smatram da dijete može odlučivati o tome treba li mu dnevni san ili mu san nije potreban*. Između grupe A (pozitivan primjer) i grupe C (kontrolna skupina) u odnosu na skupinu B (negativan primjer). Ispitanici skupine A iskazali su viši stupanj slaganja u odnosu na navedenu tvrdnju. Također je utvrđeno kako postoji statistički značajna razlika ($p=.039$) između grupa A i C prema tvrdnji *Smatram da dijete treba samostalno odlučiti u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne*. Pri čemu su ispitanici skupine A iskazali su viši stupanja slaganja u odnosu na navedenu tvrdnju.

Postoji mogućnost da su ispitani roditelji skupine A odgovorili sa višim stupnjem slaganja zbog prethodnog slušanog pozitivnog primjera, u kojem je opisano kako se odvijao odgojno-obrazovni proces sa inicijativom djeteta.

Ispitanici skupine B su iskazali viši stupanj slaganja od ispitanika skupine C prema tvrdnji *Vrtići bi trebali poticati jezične kompetencije*. na razini statističke značajnosti $p=.050$.

Utvrđena je statistički značajna ($p=.007$) razlika procjene između grupa A i C u odnosu na grupu B, te grupa B i C ($p=.018$) prema tvrdnji da je prije odluke o upisu u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja važna informacija o suradnji s roditeljima. U obje procjene sudionici kontrolne skupine pozitivnije su vrednovali potrebu za ovom informacijom.

Već je objašnjeno kako je razvoj kompetencija kod djece jako važan. Sve tri skupine roditelja smatraju da je jako važno razvijati jezične kompetencije. Mogući razlog tome je što se pretpostavlja da većina roditelja smatra kako je važno da ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja pripremi dijete za školu. Na način da prepozna slova, znade recitirati pjesmice, počinje čitati i pisati.

Iako Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.) zalaže postizanje autonomije, samostalnosti i odgovornosti kod djece. Roditelji na pitanje „Može li dijete odlučivati treba li mu dnevni san ili ne“, dvoume treba li dijete odlučivati o tome ili ne. No, ipak se 52% roditelja odlučuje da dijete ne treba o tome odlučivati, dok 33% smatra da može samostalno odlučiti, a 15% ne može procijeniti. Analizom pojedinih grupa utvrđeno je kako kontrolna skupina većinom izražava neslaganje s tvrdnjom da dijete može samostalno odlučivati treba li mu san ili ne. Dok skupina roditelja sa pozitivnim primjerom većinom izražava slaganje s tvrdnjom što može biti utjecaj pozitivnog primjera. Ipak sveobuhvatno analizirajući roditelji imaju pretpostavku da oni mogu najbolje odlučiti za svoje dijete te da dijete ne može samo procijeniti kada je umorno ili nije umorno. Možda se to slaže i sa tvrdnjom da većina roditelja zauzima neodlučan stav o tome mogu li djeca nesmetano prelaziti iz jedne skupine u drugu jer tada dnevni san ne bi mogao biti strogo kontroliran. Marincel (2013.) time-out tehniku ili mjesto za pauzu objašnjava kao mjesto koje omogućava djetetu odvajanje od potencijalnih opasnosti. Roditelji promatrajući isključivanje iz igre kao potkrjepu lošeg ponašanja smatraju dobrom jer 85% roditelja se slaže da je dobro isključiti dijete iz igre kako bi razmislilo o svom ponašanju.

Kako je u literaturi i istaknuto, roditelji su prepoznali važnost individualnog poznavanja djeteta i njihovih interesa te djetetova učenja kroz igru. Može se vidjeti da su sve tri skupine grupa dale relativno visoke ocjene. Visoke prosječne ocjene se mogu vidjeti i u prepoznavanju partnerskog odnosa između djeteta i vrtića, no roditelji su neodlučni prema tvrdnji smatraju li da dijete može samostalno odlučivati u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne. Pretpostavlja se da je povjerenje i podrška roditelja u djecu ono što nedostaje. Erceg i Jurić (2016.) na temelju suradnje sa drugim dječjim vrtićem i plišane igračke konjića „Štefa“ objašnjavaju kako dobra odgojna praksa nastaje kada se omogući djetetu da samo istražuje i

konstruira materijalno i socijalno okruženje, a štoviše kada se u to uključe i njihovi roditelji. Samo pravodobnom i odgovarajućom podrškom roditelja djeca imaju višestruke dobiti. Tada roditelji i djeca kvalitetnije provode svoje vrijeme, nema striktnog planiranja tematskog sadržaja i slijedi se djetetov interes. Time dijete uči i uviđa kako se uvažavaju tuđe potrebe, kako se stječe samopouzdanje i samoinicijativnost. Kako je već i prije bilo spomenuto da je dokazano u literaturi da djeca bolje uče u mješovitim skupinama nego u homogenima, ali roditelji neodlučno odgovaraju trebaju li vrtići imati otvoreni pristup ili su bolje stalne grupe djece. Pretpostavlja se da je takva većina odgovora iz razloga što su u ustanovi gdje je provedeno ispitivanje konstruirane homogene grupe. Državnim pedagoškim standardom predškolskog odgoja i naobrazbe (2008.) je propisano koliko stručnih suradnika je potrebno na određen broj djece, odnosno za 10 odgojno obrazovnih skupina ili 200 djece je potreban jedan stručni suradnik. 82% roditelja se slaže ili izrazito slaže sa tvrdnjom da vrtić radi kvalitetnije kada ima stručni tim, što može značiti da su prepoznali važnost suradnje odgojitelja sa stručnim suradnicima.

Ljubetić (2014., prema Banfić, 2015.) partnerski odnos roditelja i odgojitelja objašnjava kao mogućnost dolaska u ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te osjećaj dobrodošlice bez vremenskog ograničenja koliko dugo se mogu zadržati u njemu. No, ispitani roditelji se ne osjećaju uvijek dobrodošlo u ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ali se slažu da je potrebno njihovo sudjelovanje i prisutnost u ustanovi ranog i predškolskog kao i u odgoju i obrazovanju djeteta što se može vidjeti po pitanjima sudjelovanja u odgoju i obrazovanju kao partner ($M=3,18$; $SD=1,021$) te uvida u dokumentaciju napretka ($M=3,29$; $SD=,734$).

Roditelji kontrolne skupine prepoznali su važnost usvajanja emocionalnih kompetencija kod djece, za razliku od skupine sa pozitivnim i negativnim primjerom. Roditelji nisu prepoznali veliku značajnost kod poticanja akademskih kompetencija te su tu tvrdnju približno jednako ocijenili. Moguće je da je odgovor upravo takav jer roditelji nisu upoznati da dijete svakodnevno uči akademskim kompetencijama (prilikom odluke sa kime će se igrati, sa kojim igračkama, na koji način). Moguće da nisu u potpunosti razumjeli što sve pripada tim kompetencijama.

Kada se uspoređuje utjecaj odgojitelja i prostora na dijete, moguće je da bi utjecaj bio podjednak jer poznato je kako Reggio pedagogije smatra prostor trećim odgajateljem. Ispitani roditelji ipak smatraju da odgojitelj i njegova motiviranost više utječu na dijete ($M=3,43$; $SD=0,654$), nego li je to samo materijalno okruženje ($M=2,60$; $SD=1,295$) iako i njega smatraju važnim. Moguće da prednost daju odgojitelju naspram prostora iz razloga jer kada sa djecom radi kompetentan stručnjak koji je intrinzično motiviran za stručno usavršavanje tada će i prostor biti kvalitetnije opremljen.

Daljnijim razmatranjem rezultata istraživanja uočeno je kako se stavovi među roditeljima pretjerano ne razlikuju. Razlike u odgovorima između kontrolne skupine i skupina sa pozitivnim te negativnim primjerom prakse nema, što bi moglo značiti da na roditelje ne utječu primjeri ili da imaju vlastiti stav (koji može biti već pod utjecajem medija i nametnut njime) ili roditelji nisu dovoljno bili zainteresirani za ispunjavanje upitnika. Važno je napomenuti kako postoji mjesto za edukaciju roditelja i kontinuiran rad sa njima, kako bi shvatili svoja prava i obveze koje imaju u procesu odrastanja svog djeteta u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Stoga bi ovo istraživanje moglo biti kao podloga za sljedeća istraživanja o očekivanju roditelja od ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

ZAKLJUČAK

Roditelji i odgojitelji su važan čimbenik u odrastanju svakog djeteta. Zbog toga je važna njihova međusobna suradnja. Cilj istraživanja bio je utvrditi postoji li utjecaj medija na mišljenje roditelja o kvaliteti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Također su se istraživali stavovi roditelja o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Iako nije dokazano u većini pitanja da mediji utječu na mišljenje roditelja o kvaliteti ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a teze da pozitivni primjeri u medijima rezultiraju pozitivnijim mišljenjem roditelja spram kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a negativni primjeri u medijima rezultiraju negativnim mišljenjem roditelja spram kvalitete ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su demantirane. Istraživanjem su se uvidjela očekivanja i mišljenje kakvu roditelji imaju o odgojno-obrazovnim ustanovama.

No, pozitivan primjer u kojem je opisano kako se odvijao odgojno-obrazovni proces prateći interese djeteta statistički je značajno djelovao na odgovore roditelja vezane uz odluke djeteta za potrebu dnevnog sna i mogućnosti vlastitog odabira sudjelovanja u aktivnostima.

Može se zaključiti kako je važno kontinuirano raditi sa roditeljima, kako bi suradnja sa njima u odgojno-obrazovnom procesu bila što bolja, jer time i djeca profitiraju. Odgojitelj treba omogućiti roditeljima uključivanje na razne načine, ali i promovirati dobru praksu kako bi roditelji uvidjeli kontinuiran rast i razvoj svog djeteta.

PRILOZI

Prilog 1. Pozitivan primjer

Od sjemenke do suncokreta

Na početku nove pedagoške godine djeca su trebala odabrati novo ime za svoju skupinu. U šetnji na obližnjim poljima zamijetili su suncokret i jednoglasno odlučili da će se tako zvati i skupina. Neki su se pohvalili da suncokret raste u njihovim vrtovima. Jedan dječak je sutradan donio u vrtić veliki cvijet suncokreta. Djeca su se pitali bi li mogli oni posaditi suncokret u vrtu vrtića. Odgojiteljice su sačuvalе sjemenje i zajedno sa djecom počele raditi cvjetne gredice. Rad sa zemljom je obradovao svu djecu. Svakodnevno su zalijevali posađene gredice i pratili promjene. Djeca su počela mjeriti kako suncokret napreduje, uspoređivali su je li stabljika visoka kao i oni ili ih je prerasla. Početkom nove pedagoške godine, dočekali su ih dozreli suncokreti. Mogli su ih ubrati i sakupiti njihove sjemenke. Povodom Dana kruha napravili su suncokretovu pogaču. Dio sjemenki sačuvali su za zimu i hranili njima gladne ptice, a dio su sačuvali za ponovno sadnju suncokreta, koji je i simbol njihove skupine. Sadnju su prepoznali kao dobar oblik oplemenjivanja vrtićkog dvorišta uz potpunu uključenost djece. Cilj projekta bio je pratiti cjelokupni rast ove biljke. Osim ljepote željeli su da djeca upoznaju i prehrambene važnosti suncokreta. Tijekom razgovora sa djecom odgojiteljice su saznale što sve djeca znaju o preradi sjemenki suncokreta. Dobile su odgovor: ulje, margarin (jedno dijete je reklo kako njegov tata radi u tvornici). To ih je potaknulo za organizaciju posjeta tvornici ulja. Nije bilo dovoljno konzultirati se samo sa dječakovim ocem. Bilo je potrebno dosta odobrenja da bi se uputili s djecom u posjet tvornici. Trebali su se konzultirati sa stručnim timom (ravnateljem i pedagogom), te dobiti sve upute vezane za sigurnost djece. U obilasku tvornice djeca su promatrala proces pakiranja margarina i punionicu ulja. S velikim zanimanjem čudila su se koliko tamo ima pokretnih traka i cijevi. Posjet je utjecao na planiranje aktivnosti koje su se događale u vrtiću. Djeci su bile ponuđene razne likovne tehnike (tuš, grafitna olovka, pastela, tempera...) Nastali su zanimljivi radovi. Neka djeca su pokazala veliki interes za red i nizanje. U vrtiću je formiran centar „punionica ulja“, potaknut interesom djece za kosinu i pad koji su vidjeli u tvornici. Zajedno s djecom odgojiteljice formiraju centar od nestrukturiranog materijala (kutije od margarina, čepovi, boce). Oformili su mali

laboratorij za istraživanje boja, mirisa i okusa raznih ulja (suncokretovo, maslinovo i bučino). U „malom laboratoriju zdrave hrane“ izradili su piramidu zdrave prehrane, a istraživali su i svojstva tekućine. Tijekom dječje igre u vrtićkom dvorištu, uz cestu se zaustavilo dostavno vozilo tvornice ‘Zvijezde’ s velikom slikom suncokreta. Djeca su odmah prepoznala kamion kakav su vidjela u tvornici ‘Zvijezda’. Na poticaj odgajatelja, djeca su slikala kamion, te od nestrukturiranog materijala izradila dostavna vozila. Zajedno su izradili i garaže s pripadajućim brojevima. Tako je nastala didaktička igra pridruživanja simbola brojeva. Na temelju interesa djece, nastale su i simboličke igre kamionima, garažama i tvorničkom ambalažom s oznakom ‘Zvijezda’, te razne igre građenja i konstruiranja. Ovim projektom ostvarili su pravo djeteta na sudjelovanje u uređenju vrtićkog okoliša. Omogućili su djeci uvid u proces proizvodnje hrane, te su ih potaknuli na istraživanje prirodnih procesa (rasta biljke, istraživanja slobodnog pada i kosine, mirisa, boja i okusa...).

Prilog 2. Negativan primjer

Moje dijete je ove godine krenulo u vrtić, pa mi se puno toga ne sviđa u vezi vrtića, zapravo me šokiraju neke stvari.

1. Slobodna igra

Djeca velik dio vremena provode u igri bez uključivanja odgajateljice, tj. kad je jedna teta uče pjesmice, i rade svakakve kreativne stvari, s drugom više pjevaju i sl. i te aktivnosti su uglavnom ujutro. Kad je ova druga teta, i ujutro je manje zajedničkih aktivnosti. Većinu vremena se djeca igraju samostalno i svašta izvode, a da ih tete uopće ne vide. Moja mala kaže da tete "uvijek nešto pišu". Jedna od teta ima neki obrt za prodaju suvenira, pa često nešto od toga radi tokom radnog vremena, a djeca se sama igraju.

Nije problem u toj igri jer u toj dobi (5-6,5) djeca se moraju znati snalaziti bez pomoći odraslih, ali stvar je da tu nema nikakvog odgoja jer oni imaju utjecaj jedni na druge, a nitko ih sa strane ne opominje. Primjer: moja mala prije vrtića nije znala što znači ubiti nekog, a onda je jednog dana doma rekla "ubit ću te". Iznenadila ju je moja stroga reakcija i više nikad nije to izgovorila, ali je rekla da druga djeca to govore, tete čuju i ne reagiraju. Ne sviđa mi se što kad gledaju crtiće, to su često winxice, pa mi priča doma o nekim stvorenjima na Mjesecu koja žele uništiti Zemlju.

2. Tužakanje

Tužiti nekog se smije samo petkom, takvo ponašanje se smatra "bebastim" pa imaju jedan dan kad to smiju. Znači teta ne vidi puno toga što djeca rade, a ako netko prijavi tuđu nepodopštinu taj je tužibaba.

3. "ne moram ako ne želim"

To je ono što djeca odgovaraju ako im se ne da npr. pospremiti. Nikakve aktivnosti nisu obavezne, ako se nekom ne da, taj ne mora, na što god se to odnosilo.

4. Nikakve sankcije za loše ponašanje

Npr. curica od 6 god. je ispremiješala sve četkice za zube i čaše koje stoje na polici pokraj umivaonika, i nikom ništa. Na pitanje što je rekla teta odgovor je najčešće: 1. nije vidjela 2. vidjela i nije rekla ništa 3. zašpotala je i rekla da to više ne smije 4. dobila je kaznu da se ne smije igrati nešto taj dan.

Mojoj je nestala čaša za pranje zubi, četkica je bila na polici. Na pitanje gdje je: Teta je rekla da je nestala, možda je završila u smeću pa su je odnijeli, a možda će se negdje i pojaviti. Komentirala je u stilu "pa znate kakva su djeca, oni sve diraju" i pitala u čemu je problem, kaj je to bila neka posebna čaša.

5. skidanje i wc

Mi doma pred djecom ne paradiramo goli ali se i ne skrivamo. Zna kak ljudi izgledaju kad su goli, ali nikad nismo od toga radili drame. Od kad ide u vrtić kad slučajno vidi mene nakon tuširanja pokazuje prstom i cereka se... rekla je da to rade svi u vrtiću kad nekog vide. Stvar je u tome da svi imaju širom otvorena vrata od wc-a i kad je npr. nekoj curici sila, druga izađe ispred wc-a da se obuče. Trebalo mi je vremena da skužim zašto bira koje gaće će obući i više neće neke s djetinjastim motivima. Mislim da bio posao odgajatelja u vrtiću bio da djecu upozori da ne navlače gaće ispred wc-a nego unutra.

Iz sveg navedenog može se zaključiti da vrtićkog "odgoja" zapravo i nema ili ga ima jako malo, i da na neki način "ugrožava" kućni odgoj.

Iako se stalno naglašava da je vrtić priprema za školu, čini mi se da kad djeca dođu iz takvog sistema, to učiteljicama jako otežava posao.

Prilog 3. Anketni upitnik

Željka Bujanić

Studentica 3. godine Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, odsjek Čakovec
zeljka.bujanic5@gmail.com

Poštovani roditelji,

pred Vama je anketni upitnik koji provodim u svrhu završnog rada. Molim sve roditelje/skrbnike djece rane i predškolske dobi da izdvoje malo svoga vremena i svojim odgovorima doprinesu pisanju moga završnog rada. Upitnik je u potpunosti anoniman i dobrovoljan, te ću dobivenim rezultatima pristupiti povjerljivo, stoga mi je izuzetno važno da odgovorite na sva pitanja. Za rješavanje je potrebno otprilike 5 minuta.

Unaprijed Vam se zahvaljujem na izdvojenom vremenu koji ste utrošili ispunjavajući priloženi anketni upitnik.

Srdačan pozdrav!

1. Spol:
 - a) M
 - b) Ž
2. Mjesto stanovanja:
 - a) Grad
 - b) Selo
3. Vaša dob:
 - a) Manje od 25 godina
 - b) 25 - 30
 - c) 31 - 35
 - d) 36 – 40
 - e) 41 godina i više
4. Najviši završeni stupanj obrazovanja:
 - a) Osnovna škola
 - b) Srednja škola
 - c) Preddiplomski studij
 - d) Diplomski studij
 - e) Poslijediplomski studij
5. Broj djece:
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) Više od 3
6. Dobna starost djeteta/djece koji polazi/e ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja:
 - a) 1-3
 - b) 3-7
7. Razlog odabira ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji polazi Vaše dijete/djeca:
 - a) Preporuka (rodbine, prijatelja)
 - b) Blizina mjesta stanovanja
 - c) Blizina mjesta zaposlenja
 - d) Iskustvo (starija djeca su polazila istu ustanovu)
 - e) Odabir određenih odgojitelja
 - f) Cijena
8. Prije odluke o upisu djeteta u ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja potrebne su Vam informacije o (molim zaokružite):
 - a) programima,
 - b) kvaliteti,
 - c) suradnji s roditeljima,
 - d) nešto drugo. Molim upišite što _____
 - e) Ništa od navedenog

Za sljedeće izjave molim Vas da u tablici zaokružite broj koji najviše odgovara Vašem mišljenju pri čemu ocjene znače:

- 1 – Izrazito neslaganje s tvrdnjom
- 2 – Neslaganje s tvrdnjom
- 3 – Neodlučan sam
- 4 – Slaganje s tvrdnjom
- 5 – Izrazito slaganje s tvrdnjom
- 6 – Ne mogu procijeniti

RED. BR.	TVRDNJE	Izrazito neslaganje s tvrdnjom	Neslaganje s tvrdnjom	Neodlučan sam	Slaganje s tvrdnjom	Izrazito slaganje s tvrdnjom	Ne mogu procijeniti
1	Smatram kako je važno da odgojitelj poznaje individualne interese svakog djeteta.	1	2	3	4	5	6
2	Smatram da su skupine u vrtiću prenatrpane (imaju prevelik broj djece u skupini).	1	2	3	4	5	6
3	Smatram da vrtić kvalitetnije radi kada ima stručni tim (pedagog, psiholog, medicinska sestra).	1	2	3	4	5	6
4	Smatram da dijete može odlučivati o tome treba li mu dnevni san ili mu san nije potreban.	1	2	3	4	5	6
5	Smatram da je ponekad dobro da se dijete isključi iz igre kako bi razmislilo o svom ponašanju.	1	2	3	4	5	6
6	Smatram da dijete prirodnije uči kroz igru, a ne izravnim podučavanjem.	1	2	3	4	5	6
7	Smatram da dijete treba samostalno odlučiti u kojim aktivnostima želi sudjelovati, a u kojima ne.	1	2	3	4	5	6
8	Smatram da je roditelj ravnopravni partner odgojitelju u odgoju i učenju djeteta.	1	2	3	4	5	6
9	Smatram da sam kao roditelj uvijek dobrodošao u vrtić, bez ograničenja vremena koliko dugo se mogu zadržati u njemu.	1	2	3	4	5	6
10	Smatram da je dijete partner u konstruiranju života u vrtiću.	1	2	3	4	5	6
11	Smatram da kvaliteta djetetova učenja u vrtiću uvelike ovisi o odgojitelju (njegovim kompetencijama, motiviranosti).	1	2	3	4	5	6
12	Smatram da kvaliteta djetetova učenja u vrtiću uvelike ovisi o materijalnom okruženju u kojem se dijete nalazi.	1	2	3	4	5	6
13	Smatram kako je dobro kada vrtići imaju otvoreni pristup sobama dnevnog boravka (djeca slobodno prelaze iz jedne skupine u drugu na igru) jer tada djeca mogu učiti od druge djece.	1	2	3	4	5	6
14	Smatram da kao roditelj trebam imati uvid u dokumentaciju koja prati djetetov napredak.	1	2	3	4	5	6
15	Vrtići bi trebali poticati akademske kompetencije.	1	2	3	4	5	6
16	Vrtići bi trebali poticati socijalne kompetencije.	1	2	3	4	5	6
17	Vrtići bi trebali poticati emocionalne kompetencije	1	2	3	4	5	6
18	Vrtići bi trebali poticati jezične kompetencije.	1	2	3	4	5	6
19	Vrtići bi trebali poticati fizički razvoj.	1	2	3	4	5	6

ŽIVOTOPIS

Rođena sam 19. lipnja 1995. godine u Čakovcu. Osnovnu školu Strahoninec završila sam 2010. godine. Maturirala sam u Ekonomskoj i trgovačkog školi Čakovec – smjer ekonomist 2014. godine, kada sam upisala Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu odsjek Čakovec, smjer odgojitelj. Tijekom studija bila sam predstavnica studenata i članica Fakultetskog vijeća Odsjeka u Čakovcu. Dobitnica sam dekanove nagrade za izvrstan uspjeh. Tijekom studija volontirala sam u Općoj bolnici Čakovec i studentskoj referadi te sam bila članica udruge „Učitelji za djecu“. Sudjelovala sam na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji „Globalne i lokalne perspektive pedagogije“ (Osijek, 2016.) sa usmenim izlaganjem na temu: „Odgojitelji u igri djece rane dobi u kontekstu dječjeg vrtića“ te na 69. svjetskoj skupštini i međunarodnoj konferenciji Odnosi u ranom djetinjstvu: temelj održive budućnosti OMEP-a (Opatija, 2017.) sa temom „Utjecaj ekonomskih i gospodarskih čimbenika na obitelj“.

LITERATURA

1. Banfić, E. (2015). *Komunikacija roditelja i odgojitelja*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli na adresi: <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A33/datastream/PDF/view> (9.9.2017.)
2. Bujanić, Ž. i Višnjić Jevtić, A. (2016). Odgojitelj u igri djece rane dobi u kontekstu dječjeg vrtića. U: R. Jukić, K. Bogatić, S. Gazibara, S. Pejaković, S. Simel, A. Nagy Varga, V. Campbell-Barr. *Zbornik stručnih radova s Međunarodne znanstvene konferencije Globalne i lokalne perspektive pedagogije* (pp 19-24). Osijek: Filozofski fakultet Osijek, Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera.
3. Campbell-Bar, V. (2016). Quality early childhood education and care – the role of attitudes and dispositions in professional development. *Early Child Development and Care*
4. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008). »Narodne novine«, br. 10/97. i 107/07 na adresi: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html (9.9.2017.)
5. Erceg, S. i Jurić, J. (2016). Samoorganizirajuće učenje djece i sudjelovanje roditelja. U: I. Visković (ur.) *Mirisi djetinjstva – Strategije učenja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju – Strategije učenja djece rane i predškolske dobi – Učiti biti – Učiti živjeti u zajednici – Učiti kako učiti*. (pp 33-38). Makarska: Dječji vrtić Biokovsko zvonice.
6. Lepčić, M. (2016). *Kompetencije odgojitelja za suradnju putem suvremenih medija*. Čakovec: Sveučilište u Zagrebu Učiteljski fakultet, na adresi: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:70> (9.9.2017.)
7. Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta: priručnik za odgojitelje i roditelje*. Zagreb, Školske novine.
8. Marincel, D. (2013). *Uspostavljanje discipline*. na adresi: <http://www.istrazime.com/djecja-psihologija/uspustavljanje-discipline/> (9.9.2017.)
9. Mikić, K. i Rukavina, A. (2006). *Djeca i mediji*, Zapis, Zagreb, posebni broj, na adresi: http://www.hfs.hr/hfs/zapis_clanak_detail.asp?sif=1604 (9.9.2017.)

10. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću: Novi pristupi u shvaćanju, istraživanju i organiziranju odgojno-obrazovnog procesa u dječjim vrtićima*. Zagreb, SM Naklada d.o.o.
11. Mlinarević, V., Tomas, S. (2010). *Partnerstvo roditelja i odgojitelja – čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta*. Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku. na adresi:
[https://bib.irb.hr/datoteka/510126.Microsoft Word .Partnerstvo roditelja i odgojitelja.pdf](https://bib.irb.hr/datoteka/510126.Microsoft%20Word%20.Partnerstvo%20roditelja%20i%20odgojitelja.pdf) (9.9.2017.)
12. Podsečki, N. (2014). *Vrste medija*. na adresi: <https://prezi.com/5mfan2u7tbo-/vrste-medija/> (9.9.2017).
13. Sagosen, J., Vatnedal, L., Teigland, A.E. (2016). Predškolski odgoj i obrazovanje – pripremanje djece za budućnost. U: I. Visković (ur.) *Mirisi djetinjstva – Strategije učenja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju – Strategije učenja djece rane i predškolske dobi – Učiti biti – Učiti živjeti u zajednici – Učiti kako učiti*. (pp 233-243). Makarska: Dječji vrtić Biokovsko zvonce.
14. Slunjski, E., Ljubetić, M., Pribela Hodap, S., Malnar, A., Kljenak, T., Zagrajski Malek, S., Horvatić, S., Antulić, A. (2012). *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
15. Slunjski, E., Vujičić, L., Burić, H., Jaman-Čuveljak, K., Pavlic, K., Franko, A., Plaza Leutar, M., Guštin, D., Drviš, D. (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
16. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb, Golden Marketing-Tehnička knjiga.
17. Vekić-Kljaić, V. (2016). Stavovi roditelja predškolske djece o ključnim kompetencijama važnima za budući uspjeh djeteta. *Školski vjesnik : časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 65(3), 379-401. na adresi:
<http://hrcak.srce.hr/178098> (9.9.2017.)
18. Višnjić Jevtić, A. (2015). Modaliteti uključivanja roditelja u konstrukciju kurikuluma. U: I. Visković (ur.) *Mirisi djetinjstva – Nacionalni kurikulum*

ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja – teorijske postavke i implementacija (pp. 41 – 48). Makarska: Dječji vrtić Biokovsko zvonce.

19. Višnjić Jevtić, A., Glavina, E. (2014). Razlike u igri djece u homogenim i heterogenim dobnim skupinama u dječjem vrtiću. *Croatian Journal of Education : Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16(Sp.Ed.1), 69-79. na adresi: <http://hrcak.srce.hr/117858> (9.9.2017.)
20. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi. (2013). („Narodne novine“ broj 94/2013). na adresi: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_07_94_2130.html (9.9.2017.)
21. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju ("Narodne novine" broj 10/97, 107/07 i 94/13). na adresi: <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju> (9.9.2017.)
22. Zgrabljic Rotar, N. (2005). MEDIJI - Medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaji. U: Nada Zgrabljic Rotar (Ur.) *Medijska pismenost i civilno društvo*, Sarajevo: MediaCentar.

Internetska mreža:

1. <https://sites.google.com/site/medijskakultura2osvarazdin/home/mediji-i-vrste-medija> (preuzeto 9.9.2017.)